

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יו"ד שבט, ה'תשל"ב

חלק ב – יוצא לאור לש"פ יתרו, חיי שבט, היתשע"ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

לעילוי נשמת

האשה השלוחה

אם וסבתא לשלוחים ושלוחות רבים בכל קצוי תבל

דעתנית ובעלת לב

מרת קעניא בת הרה"ח ר' שלום ע"ה

דערען

נפטרה כ' שבט ה'תשע"ד

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי משפחתה

הוספה

בי"ה, ו' שבט תשי"ח
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוהי יחיאל מיכל יהודא ליב שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכחי טבת והקודם עם המצורף אליהם, ולפלא שכ"כ מעטים היו המשתתפים מאנ"ח בהתועדות אודותה כותב, שגם לאחר הביאור מריחוק המקום וכו' עדיין אין זה מספיק לבאר הנ"ל.

במענה לכתבו, כבר כתבתי רשמית להנהלת צעירי אגו"ח בהנוגע להתמנותו וכגון דא שנתקבל בהסכם כל ההנהלה נכון הוא, ויהי רצון שיצליח להתפתחות צעירי אגו"ח כפי היכולת והדרישה.

נעם לי גם לקרות במכתבו בהנוגע לתכנית לכנוס תלמידי בי"ס בכפר חב"ד בר"ה לאילנות, ויהי רצון שיעבדו התכנית באופן מפורט וכולם ישתפו פעולה בהנהלת הכנוס ובטפול בפירותיו וקצירתם לאחר זה שזוהי התכלית של עניינים כהנ"ל, והשי"ת יצליחם בהצלחה מופלגה.

בודאי שגם ליום ההילולא יתכננו תכנית כל ארגון בשטח שלו, ואחכה לבשו"ט.

בברכה.

נ. ב. רואה הנני ברשימתו גם מר דינרי שי, ואתענין לדעת אם הי' הדבור ביניהם בהמשך למה שכתבתי להנ"ל זה מזמן ותוצאותיו.

מוהי יחיאל מיכל יהודא ליב: זלמנוב, בני ברק. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"א אגרת ד'תתקנ, ובהנסמן בהערות שם.
מאנ"ח: = מאנשי חיל.

כבר כתבתי רשמית להנהלת צעירי אגו"ח: סניף תל אביב, בתאריך ר"ח שבט תשי"ח ("התקשרות" גליון שדמ ס"ע 13 ואילך): מינוי מהר"ל שי זלמנוב (בכגון דא הנעשה) על-ידי כל הנהלת צעירי אגודת-חב"ד — נכון הוא. ובלבד שלא ימעט בהתעסקותו עם ארגון נשי חב"ד.

מר דינרי .. בהמשך למה שכתבתי להנ"ל זה מזמן: אג"ק חט"ז אגרת ה'תשפב.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ יתרו, ח"י שבט הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתועדות יו"ד שבט, ה'תשל"ב — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לקראת ש"פ ויחי שנה זו).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

טו בשבט, ר"ה לאילן, ה'תשע"ח,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5778 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

אבל לא יתכן שיבואו בני-אדם, ועד לכל מלכי מזרח ומערב, וינסו למצוא דרכים כיצד לעשות זאת.

הם יכולים לעשות רק דברים ששייכים לבני-אדם; וגם בזה גופא יש ספק אם הם יכולים לתקן או לקלקל... ועד שישנה מציאות ש"חכמים המה (אבל) להרע"¹⁸⁶. ובכל אופן, הוויכוח בזה שייך רק "למטה מעשרה טפחים", ששם ישנה המציאות של "רשות הרבים", ולכן יכול להיות שם הענין ד"נעשה"¹⁸⁷ לשון רבים; משא"כ "למעלה מעשרה טפחים", ששם היא "רשות היחיד", "יחידו של עולם"¹⁸⁸. — הקב"ה הוא בעה"ב גם ב"רשות-הרבים", אבל שם, נתן מקום ש"הרוצה לטעות יטעה"¹⁸⁹; משא"כ למעלה מעשר טפחים — אין מקום לטעות.

יכולים רק להתעקש ולטעון, שלמרות שיודע שזוהי צרה, רצונו רח"ל להיות מזיק בעצמו ומזיק בכלל ישראל. ו"מי יאמר לו מה תעשה", שהרי הקב"ה נתן לו בחירה חפשית. אלא שכל זה הוא רק בנוגע לגרימת חורבן והיזק רח"ל; אבל כדי לשנות מהות, שהקב"ה ברא את פלוני למטה מעשרה טפחים, והוא רוצה להכריח כביכול את הקב"ה לפעול הענין ד"ואביא אתכם אלי" בנוגע לפלוני בן פלוני שהוא גוי, הקב"ה אומר שהוא גוי, והגוי בעצמו אומר שהוא גוי, וכן יקום — הרי זה דבר שאין מקום בשכל פשוט שמישהו יטעה בזה.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א המשיך לדבר בארוכה אודות הענין ד"מיהו יהודי"].

* * *

יח. המדובר לעיל (במאמר⁹⁵) אודות "כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר"⁹⁶, שייך גם לפרשה בתורה שלומדים במשך השבוע — פרשת בשלח, ובפרט לחלק הפרשה השייך ליום ההילולא שחל ביום רביעי בשבוע — מרביעי עד חמישי, שבו מדובר אודות ענין השירה, החל משירת משה ובנ"י⁹⁷, ועד להסיום בשירת מרים וכל הנשים אחרי⁹⁸, ועד שעל שם זה נקרא גם יום השבת בשם "שבת שירה".

אך צריך להבין בנוגע להשירה שבהפטרה — דכיון שההפטרה צריכה להיות בהתאם ובהמשך לפרשה, לכן נבחרה גם ההפטרה בענין השירה — "ותשר דבורה"⁹⁹:

בתנ"ך מצינו גם שירה של איש — שירת דוד, ולא רק בתהלים¹⁰⁰, אלא גם בנביאים (שהרי ההפטרות הם מספרי הנביאים) — בספר שמואל¹⁰¹. ואעפ"כ, בנוגע להפטרה דפרשת בשלח — לא נקבעה שירת דוד, כפי שנקבעה בפרשת האזינו, אלא שירת דבורה. ולכאורה אינו מובן:

השירה שבפרשה — עיקרה שירת משה ובנ"י, שהיא הקודמת בכתוב, ונאמרה בפרטיות ובארוכה, משא"כ שירת מרים שבאה רק בתור טפל — לא רק בסדר הכתובים, שתחילה נאמר⁹⁷ "אז ישיר משה ובני ישראל" ולאח"ז "ותקח מרים וגו"⁹⁸, אלא גם בתוכן הדברים, שבשירת מרים נזכרה רק ההתחלה: "ותען"¹⁰² להם מרים שירו לה' כי גאה גאה וגו"¹⁰³, וכמבואר במפרשים¹⁰⁴ "שלא הפסוק הראשון בלבד אמרה מרים עם הנשים, אלא כשם שאמר משה כל השירה כולה לאנשים, כך אמרה מרים כל השירה כולה לנשים, אלא שהכתוב קיצר וכתב הפסוק הראשון ממנה, והשאר סמך על השירה הנזכרת".

ועפ"ז היו צריכים לקבוע את ההפטרה — כמו בפרשת האזינו — בשירת דוד, שהיא בדוגמת שירת משה. ובפרט מצד השייכות של דוד ומשה — כדאיתא במדרש⁹² ש"גואל ראשון הוא גואל אחרון" (ככל הפירושים שבדבר).

וידועה שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁰⁵ שבה מבאר תורת רבינו הזקן

(95) פ"ח (לעיל ע' ...).
 (96) שבת נא, ב (במשנה).
 (97) טו, א.
 (98) שם, כ.
 (99) ס' שופטים ה, א.
 (100) יח, א.
 (101) שמואל-ב כב, א.
 (102) כ"ק אדמו"ר שליט"א השתמש בלשון "ותשר" — ראה הביאור בזה בשיחת ט"ו בשבט ס"יא (לקמן ע' ...).
 (103) פרשתנו שם, כא.
 (104) פי' הרא"ם עה"פ.
 (105) ראה סה"ש תרח"ץ ע' 283. וראה גם שיחת יו"ד שבט תשכ"ט סני"ה ואילך (תו"מ חנ"ה ע' 227 ואילך). וש"נ.

(186) ירמ' ד, כב.
 (187) בראשית א, כו.
 (188) ראה תניא ספ"ג. ובכ"מ.
 (189) ב"ר פ"ח, ח.

בזה — שענין זה קשור עם ספירת המלכות, עלמא דנוקבא, שמצד חשיבותה המיוחדת נקבעה דוקא ההפטרה ד"ותשר דבורה", ולא שירת דוד (וכיו"ב) הקשורה עם עלמא דדוכרא.

[אלא שעפ"ז מתעוררת קושיא בנוגע להפטרה דשביעי של פסח¹⁰⁶ (קושיא גדולה יותר מאשר מההפטרה דפרשת האזינו), שבה קורין מפ' בשלח הן שירת משה והן שירת מרים, ואעפ"כ אין מפטירין "ותשר דבורה", אלא שירת דוד דוקא; ואילו בפ' בשלח מפטירין "ותשר דבורה", ולא שירת דוד, כשביעי של פסח].

יט. ופירושו והסברת תורת רבינו הזקן הנ"ל בנוגע למעשה בפועל — יובן מהחילוק בין הזמן שבו נאמרה שירת משה לזמן שבו נאמרה שירת דבורה, ובהתאם לכך ה' גם החילוק בנוגע לשירת האנשים והנשים, שבזמן משה ומרים היתה שירת האנשים (משה ובנ"י) עיקר, ושירת הנשים (מרים וכל הנשים אחריו) בתור טפל, ובזמן דבורה וברק בן אבינועם היתה שירת דבורה העיקר, וברק בן אבינועם ה' טפל לה, שזהו הפירוש הפשוט בפסוק⁹⁹: "ותשר דבורה (בעיקר) וברק בן אבינועם" (בתור טפל).

ומזה יובן גם בנוגע להוראה — שבענין שהוא בדוגמת זמן משה, מוטלת עיקר העבודה (שחלק ממנה הוא ענין השירה) — ההודאה על הצלחת העבודה) על האנשים; ובענין שהוא בדומה לזמן דבורה, אזי עיקר העבודה (והשירה) היא יותר אצל הנשים.

כ. ויש לבאר החילוק במצב בני' בזמן שירת משה ובזמן שירת דבורה:

בזמן שירת משה היו בני' עדיין במדבר — שהרי קרי"ס היתה לאחרי ש"נבוכים הם בארץ סגר עליהם המדבר"¹⁰⁷, ובעלייתם מים סוף נכנסו למדבר — "במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב"¹⁰⁸, ומשם הוצרכו ללכת "אל ארץ טובה ורחבה"¹⁰⁹, ששם יהי' להם מקום מנוחה ובית דירה, ועד — "המקום אשר יבחר הוי' אליכם בו"¹¹⁰, שעז"נ¹¹¹ "באתם אל המנוחה ואל הנחלה".

ואילו הזמן של שירת דבורה (לאחרי שכבר היו כו"כ שופטים לפני) ה' לאחרי כמה דורות שבנ"י (יחד עם המשכן והארון) נמצאים כבר בארץ ישראל — שנקראת כבר "ארץ ישראל" כיון שנכבשה על ידם

(106) ראה המשך השיחה שם, ובהערה 61.

(107) פרשתנו (בשלח) יד, ג.

(108) עקב ח, טו.

(109) שמות ג, ח.

(110) פ' ראה יב, יא.

(111) שם, ט.

והגע עצמך: כיון שרבה התעסק עמו, הרי מובן שהי' בעל-שכל, ולא סתם בעל-תאווה ללא ענינים של שכל והבנה והשגה. ואעפ"כ, כיון שלא היתה לו השגה ברוחניות, לא הי' יכול לתאר לעצמו ענין של מילוי השכר אם אין זה בגשמיות, אלא שבגשמיות גופא הרי זה המוכחר שבגשמיות.

ועד"ז יש ברוחניות גופא רוחניות למעלה מרוחניות, ולדוגמא: התרת הספיקות, ש"אין לך שמחה כהתרת הספיקות"¹⁸³, ובנוסח אחר: "אין לך תענוג כהתרת הספיקות"¹⁸⁴ — שזהו תענוג רוחני, וכתענוג רוחני גופא יש גם עילוי למעלה מעילוי, וכפי שמבאר הרמב"ם¹⁸⁵ שיש ג' דרגות בעל"י בחכמה, ועד לדרגה הג' — שמהלימוד הרי הוא מגיע לאלקות, שזהו ענין נעלה יותר מהרוחניות של חכמה והבנה והשגה.

ולכן, אע"פ שדבריו של יהודי שהוא דווי וסחוף הם אמת, וכן הוא גם בהרגשתו, שידוע שאיבד פרוטה של נחושת — הרי הוא יודע שבשעת מעשה הוא מרויח לא רק אלף אלפים וריבוא רבבות דינרי זהב, אלא ענין שלא בערך באיכות לכל המציאות של נחושת וזהב.

לא. וכיון שכן, הרי כשבאים ואומרים שע"י מעשה ידי אדם יכולים לעשות מגוי יהודי — הרי זה לא רק ענין של עיוות האמת, "חצי אמת" או "רבע אמת", אלא ענין שהוא היפך האמת:

כדי שגוי יהי' יהודי — צריכה להווצר מציאות חדשה.

יש מציאות שנקראת בשם "יהודי", ומציאות זו נעשית בכח שלמעלה — כדברי הקב"ה (בשייכות לנתינת התורה במעמד הר סיני, שאז "בחר בנו מכל העמים"): "ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי"⁵⁴ — לאלקות, ובאופן ש"ישראל (אורייתא) וקוב"ה כולא חד", "חלק אלוהה ממעל ממש".

וכיון שהכל מודים שאין ערוך בין אלקות לרוחניות שבעולם, כמו שהכל מודים שאין ערוך בין רוחניות לגשמיות — הרי מובן שהחילוק בין יהודי לגוי הוא לא רק חילוק בכמות, או גם באיכות אבל בערך, אלא זהו חילוק בין דברים שאין ביניהם שייכות כלל.

הדרך היחידה היא — לפעול על הקב"ה שכשם שבמעמד הר סיני ה' הענין ד"ואביא אתכם אלי" בנוגע ל"עם קרובו", יעשה כן גם בנוגע לבן-אדם פלוני.

ובכן: הקב"ה הודיע כיצד יכולים לפעול אצלו ענין זה!

(183) מאמר החכם — הובא בהמשך מים

(184) ראה תו"ח מקץ פד [רכה], ד.

(185) ראה מו"נ שבהערה 39.

רבים תרלו בתחלתו.

"חלב", "הנאה והטוב". וכן בנוגע לאינו-יהודי, שצריך ליתן לו את ההכרחיות כדי שיוכל למלא את עניניו הקשורים עם שבע מצוות בני-נח; אבל בנוגע לבני-י — "בנים אתם להוי' אלקיכם" (ו"ברא כרעא דאבוה" 178), כפי שמאריך רבינו הזקן בתניא¹⁷⁹, ועד ללשון הזהרה¹⁸⁰ הידוע "ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד" — הרי כשם שהקב"ה הוא עצם התענוג, צ"ל עד"ז גם אצל בני-י; וכשם שהקב"ה "אין עוד מלבדו"¹⁶⁶, כך לא שייך ענין בעולם שלייהודי לא תהי' שליטה עליו, שאז אינו יכול להיות במציאות.

ולכן: כאשר יהודי אומר לגוי שהוא דוויי דחוף וסחוף — אינו אומר לו דבר שקר; הוא אכן איבד "פרוטה של נחושת"; הוא יודע מה היא "פרוטה של נחושת", ויודע שהיא שייכת אליו, שהרי כל הענינים שבעולם, כולל גם הנחושת שבעולם, לא נבראו אלא בשביל ישראל, ולכן, כשאיבד אותה, שאינו במעמד ומצב ד"טוב הארץ תאכלו" כפשוטו — הרי הוא דוויי וסחוף!

אבל לאידך גיסא — יש לו בכל יום ויום הענין ד"ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד", שזהו ענין שלא בערך!

וכאמור לעיל (ס"י; סוסכ"ח) שזהו יותר מריחוק הערך של פרוטה אחת של נחושת לגבי אלף אלפים וריבוא רבבות דנרי זהב, שזוהי אותה איכות של ממון, והחילוק הוא רק בכמות, ואינו בנדו"ד, הרי זה שלא בערך לא רק בכמות, אלא גם באיכות.

וע"ד מ"ש הרמב"ם בהלכות תשובה¹⁸¹ בנוגע לשכר דעולם הבא: "שמא תקל בעיניך טובה זו ("הטובה הצפונה לצדיקים .. חיי העולם הבא") ותדמה שאין שכר המצות והיות האדם שלם בדרכי האמת אלא להיותו אוכל ושותה מאכלות טובות ובוועל וכו' כמו שמדמין אלו הערביים הטפשים האוילים השטופים בזמה וכו'", והיינו, שישנם טפשים שאינם יכולים לתאר לעצמם ענין של שכר כי אם בשייכות לגשמיות, כפי שמביא דוגמא מ"אלו הערבים" — הישמעאלים שבאותה מדינה שבה חי.

והיסוד לזה — הגמרא הידועה במסכת ע"ז¹⁸²: "רבא .. אשכחי (לבר שישך) דתיב .. וקיימן זונות ערומות קמי', א"ל (לרבא) אית לכו כה"ג לעלמא דאתי".

של"ה קנר, א. "התמים" ח"ג ע' כז. ועוד.

(179) רפ"ב.

(180) ראה ח"ג עג, א.

(181) פ"ח ה"ו.

(182) סה, א.

(177) פ' ראה יד, א.

(178) ראה עירובין ע, ריש ע"ב. פרש"י

כתובות צב, א — ד"ה כבעל. תוד"ה מקמי

— יבמות ג, א. יונת אלם רפ"ד. רפ"ב. ע"ח

שכ"ג פ"א. עמה"מ שער עולם הבריאה פי"ז.

באופן ד"ירשתה וישבת בה"¹¹², שקאי לא רק על "שבע שכבשו" אלא גם על "שבע שחלקו"¹¹³, כך, שיש לכל אחד בית דירה, גפנו ותאנתו, ד' אמות שלו.

אלא מאי, ב"בית דירה" (יחד עם הגפן ותאנה כו') של בני-חדרו פלשתיים או צידוניים וכיו"ב משאר האומות (כפי שנימנו בספר שופטים¹¹⁴) שנמצאו עדיין בארץ ישראל, שיריים מל"א המלכים, מלך יבין וכו', שרצונם הי' לנתק את בני-מהתורה כו'.

ולכן הוצרכה להיות מלחמה — מלחמה בגשמיות, הקשורה עם מלחמה רוחנית, וכמסופר בשירת דבורה שאצל בני-י לא היו אז כלי-זיין בגשמיות, ומובן שהסיבה לכך היא בגלל שלא היו ברוחניות — להגן על ארץ ישראל מפני הגויים שחדרו לשם, שלא תהי' להם שליטה, אלא אדרבה — שתגבר יד ישראל.

ומובן, שמי שאצלו היתה עיקר הטירחא במלחמה זו — אצלו היתה גם עיקר השירה וההודאה על זה:

כאשר צריכים לעשות מהעולם דירה לו ית' (עי"ז שעושים ממנו דירה לבני-י, כמ"ש¹¹⁵ "ושכנתי בתוכם", "בתוך כל אחד ואחד"¹¹⁶) — הרי כיון שהעולם הוא "מדבר גדול ונורא נחש שרף ועקרב", שלכן יש צורך במלחמה, הנה "איש דרכו לכבוש ואין אשה דרכה לכבוש"¹¹⁷, שהרי "כל כבודה בת מלך פנימה"¹¹⁸, ואילו בנוגע ליציאה לחוץ למלחמה, יכולה רק לעזור לבעל.

ואז, הנה עיקר שירה היא — "אז ישיר משה ובני ישראל", ולאח"ז "ותען גו' מרים".

אבל בשעה שישנו כבר בית יהודי, ויש בו כבר בנים ובנות וכו', ואח"כ בא מישהו ורוצה להחדיר שם איזו השפעה מז' האומות או מל"א המלכים (ככל הפרטים שבדבר) — הרי כיון שזהו ענין שנוגע להנהגת הבית, הנה עיקר השליחות והטירחא בזה מוטלת על האשה (דבורה), שכן, העיקר בבית היא האשה, שנקראת "עקרת הבית". — היא זקוקה אמנם לסיוע של הבעל (ברק בן אבינועם), אבל זהו רק בתור טפל.

וכבפשטות הענינים — שהיציאה לעולם כדי להרויח עבור

(116) ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א.

(112) ר"פ תבוא.

(113) פרש"י עה"פ (וראה לקו"ש חל"ד ועוד.

ע' 145 ואילך — שקו"ט בדעת הספרי). (117) יבמות סה, ב.

(118) תהלים מה, יד.

(114) קאפ"טל ג.

(115) תרומה כה, ח.

ההוצאה, להביא לבית את החטים או השעורים כו', הרי זה תפקידו של הבעל; ולאחרי שהבעל מביא את החטים מחוץ לבית אל הבית, אזי האשה, שהיא "עזר כנגדו"¹¹⁹, מכינה מהם מאכל ראוי, מאכל אדם, ובלשון הגמרא¹²⁰: "במה אשה עוזרתו לאדם.. אדם מביא חטין, חטין כוסס? .. נמצאת (האשה) מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו".

כא. וזהו גם החילוק שבין פרשת השבוע להפטרה:

ע"י קריאת ולימוד פרשת השבוע בתורה במשך ימי השבוע — החל מקריאת התורה בשני וחמישי, ובפרט ע"י הוראת רבינו הזקן ללמוד בכל יום חלק הפרשה השייך ליום זה: ביום ראשון, מהתחלת הפרשה עד שני, ועד"ז ביום שני וכו' — "כובש" יהודי את כל השבוע ע"י התורה שהיא בעה"ב על העולם.

ולאחרי שישנו הענין ד"טרח בערב שבת", שעיקר הטיחה אז מוטלת על הבעל — הנה ביום השבת לאחרי הקריאה בתורה, בהיותו בביתו במצב של מנוחה, אזי ישנה גם העבודה של הפטרה, שקשורה בעיקר עם דבורה הנביאה: "ותשר דבורה". — היא זקוקה אמנם לסיוע של ברק בן אבינועם, אבל ההתחלה היא "ותשר דבורה", ורק לאח"ז בתור טפל — "וברק בן אבינועם".

כלומר: בנוגע לפרשת השבוע — להמשיך את התורה בעולם ע"ז שקורין בתורה ועושים ממנה הוראה בחיי יום-יום לשנות את העולם שיהי' עולם תורני ("א תורה-וועלט") — הנה "איש דרכו לכבוש", ולכן ההתחלה היא "אז ישיר משה ובני ישראל", ולאח"ז באה "מרים .. (ו)כל הנשים אחריי"; ולאחרי שכבר נעשית עבודה זו, ובאים ל"הפטרה", לסיים ולהוסיף בזה — הרי זו העבודה של "עקרת הבית", ולאח"ז בא הסיוע של בעל הבית.

כב. וענין זה מהוה גם הוראה:

ובהקדם המדובר כמ"פ שהתורה נקראת "תורת חיים" — הוראה בחיים, ולא רק בימים מיוחדים בשנה, שהרי היא "חיינו ואורך ימינו", ובענין החיים לא שייך הפסק, שהיום הוא חי, ואח"כ מפסיק לכמה שעות, רח"ל, ואח"כ חוזר לחיות — לא כך הוא סדר החיים! בנוגע להבנה והשגה במוח שבראש או בנוגע להליכה ברגל וכו' — יכולים להיות שינויים; אבל בנוגע לחייו — הרי זה מוכרח להיות מהרגע הראשון שנולד עד לרגע האחרון עלי אדמות, "והיו ימיו מאה ועשרים

(119) בראשית ב, יח"כ.

(120) שם סג, א.

החילוק שבין צבעים ומראות, כיון שאינו שייך כלל לגדר של ענין זה (ולא רק שיודע משהו, אלא שאינו שייך אליו).

ועד"ז בנמשל: קודם מתן-תורה — שאז הי' הענין ד"אתה הראת לדעת גו"¹⁶⁶, ובנ"י ראו מה שצריכים לראות, ונעשו "עם קרובו"⁵⁵, כיון ש"בחר בנו מכל העמים"¹⁶⁷ — הי' העולם כולו "מתנהג באפילה"¹⁶⁸. וכן הוא אצל גוי קודם שנתגייר, כך, שהדיבור עמו אודות מעלת בני, "אשרנו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתינו", הוא הדיבור עם עיור אודות צבעים, שזהו ענין שאין לו בזה השגה כלל. ולכן, הרושם שנשאר אצלו בנוגע לבנ"י הוא — שהם "דוויים דחופים סחופים וכו'".

ל. ולעומת זאת, בנוגע ליהודי — הנה יהודי יודע הן אודות גשמיות והן אודות רוחניות.

ובהקדים — שאין זה כפי שרצה עשו שליעקב לא תהי' שייכות עם עוה"ז, וכידוע מ"ש במדרש¹⁶⁹ שעשו לקח עוה"ז ויעקב לקח עוה"ב, ועשו טען מהי שייכותו של יעקב לעוה"ז — חס ושלום! אדרבה: "טוב הארץ"¹⁷⁰ ו"חלב הארץ"¹⁷¹, המובחר של הגשמיות — היא רק בשביל ישראל, כמארז"ל¹⁷² "בראשית" — "בשביל ישראל שנקראו ראשית", כך, שלא יכולה להיות מציאות בעולם שאינה קשורה עם בני, וכיון שכן, הנה כשיש מציאות של גשמיות, ויש בה "טוב" ו"חלב" — הרי זה בגלל השייכות לבנ"י.

ועד"ל לשון המדרש¹⁷³ בנוגע לזהב כפשוטו — "טוב גשמי", דבר טוב בענין הגשמיות גופא — "לא הי' העולם ראוי להשתמש בזהב, ולמה נברא, בשביל המשכן וביהמ"ק", ובגלל זה נמשך אח"כ זהב גם בעולם. ועד"ז בנוגע להמובחר ("זהב") בכל ענין שבעולם.

וזהו גם תוכן פסק הרמב"ם¹⁷⁴ הידוע (שהובא גם בשו"ע¹⁷⁵): "כל דבר שהוא בשביל הא-ל .. יהי' מן הנאה והטוב .. וכן הוא אומר¹⁷⁶ כל חלב לה", והיינו, שאם ישנו דבר גשמי שהוא בבחי' "חלב", טוב ומובחר ונאה, צריך ליתנו לה, עבור עניני קדושה.

בנוגע לענינים של רשות — מספיקה הכרחיות בלבד, גם ללא

(166) ואתחנן ד, לה.

(171) ויגש מה, יח.

(167) נוסח ברכת התורה. וראה שו"ע

(172) פרש"י ורמב"ן עה"פ ר"פ בראשית.

אדה"ז או"ח ס"ס ט"ד. וש"נ.

(173) ב"ר פט"ז, ב. שמור"ר רפ"ה.

(168) לשון חז"ל — ב"ר פ"ב, ג.

(174) סוף הל' איסורי מזבח.

(169) תדא"ז פי"ט. יל"ש תולדות רמז קיא.

(175) יו"ד ססרמ"ח.

(170) לשון הכתוב — ישע"י א, יט. ועוד.

(176) ויקרא ג, טז.

כל שבע מצוות בני-נח הם חלק מתרי"ג מצוות, וכידוע בנוגע לשם "רות" [ועד"ז בנוגע לשם "יתרו" שיש בו אותיות "רות"], שזהו לפי שע"י הגירות ניתוספו תר"ו מצוות, שהרי ז' מצוות היו כבר לפני¹⁵⁸.

אבל אעפ"כ מובן — ומוכרח גם מהלכה בפועל — שכאשר בן-נח מתגייר, אין זה רק שניתוספו אצלו תר"ו מצוות, אלא גם בנוגע לז' המצוות שהי' מחוייב לפני"ז בתור בן-נח, מתחדש אצלו חיוב באופן אחר, סוג אחר, עם גדרים ודינים אחרים.

כלומר: גם כאשר מקיים שבע מצוות ב"נ "מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו ע"י משה רבינו כו" (כמ"ש הרמב"ם¹⁵⁹) — אין זה הציווי "לא יהי' לך אלקים אחרים"¹⁶⁰ שניתן לבני [ועד"ז בנוגע לאבר מן החי, גילוי עריות ושפיכות דמים, דינים וגזל וכל שבע מצוות בני-נח (שסימנם: א' ב' ג' ד' ה' ו' ז', כמבואר בכ"מ¹⁶¹)], כמובן מזה שהעונש והגדרים והתנאים של ז' המצוות אצל ב"נ הם באופן אחר לגמרי מכמו שהם אצל בני¹⁶².

ונמצא, שאין זה רק כמשל החילוק בין ז' דינרי זהב לתרי"ג דינרי זהב, שזה זהב וזה זהב, והחילוק הוא רק בכמות בין ז' לתרי"ג (עי"ז שניתוספו עוד תר"ו) — כיון שלאחרי הגיור נעשים גם ז' המצוות שלפני"ז בסוג אחר.

ולכן, כאשר מדברים עם גוי קודם הגיור — שאז הוא עדיין גוי לכל עניניו, ויש לו שכל של גוי וכו' [אלא שקודם הגירות מותר כבר ללמדו הלכות המצוות, כיון שלולי זאת לא ידע מה לעשות ומה לא לעשות בשעה שיתגייר, כך, שההכנה לגירות מבטלת את האיסור של לימוד התורה לעכו"ם, כידוע השקו"ט בזה¹⁶³] — אומרים לו את האמת כפי שרואה בנוגע לבני, שהם "דוויים דחופים סחופים וכו'", כי, האושר של בני — "אשרנו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו"¹⁶⁴ — אינו שייך אליו ואין לו שום השגה בזה.

וכפי שהובאה הדוגמא על זה¹⁶⁵ — שאי אפשר להסביר לעיור

(158) ראה של"ה במס' שבועות שלו (קצה, א — בהגה"ה שני). הובא ביד משה לשמו"ר פכ"ז, ח. (159) הלי' מלכים ספ"ח. (160) יתרו כ, ג. (161) ראה אגרת הטיול (לאחי המהר"ל) בקונטרס המילואים (ובטיול בפרדס שם). דבש לפי (להחיד"א) מע' ז אות ד. וראה גם תר"מ חל"ה ע' 202.

(162) ראה לקו"ש חכ"ד ע' 162. וש"נ. (163) ראה בס' שנסמנו בלקו"ש ח"י"ד ע' 39 הערה 22. חכ"ו ע' 75 הערה 53. חל"ה ע' 67 הערה 38. (164) נוסח התפלה — לפני תפלת השחר. (165) ראה הקדמת הרמב"ם לפיהמ"ש סנהדרין ר"פ חלק. הובא בסהמ"צ להצ"צ מצות ציצית פ"א (דרמ"צ יד, ב). וראה גם תר"מ ח"ג ע' 360.

שנה¹²¹, ללא הפסק. וכן הוא בנוגע לתורה שענינה הוראה, שהיא "חינו", החיים שלו, כך, שלא שייך בזה הפסק.

אלא מאי — יש זמנים וענינים שבהם מתחילים מ"משה ובני ישראל" ולאח"ז באות "מרים" .. (ו) כל הנשים אחרי"; ויש ענינים שבהם מתחילים מ"דבורה הנביאה" ולאח"ז "וברק בן אבינועם".

וזוהי גם המענה בנוגע לטענה אודות המעמד ומצב של עקרת הבית, שאין לה את התוקף כמו שיש לבעל הבית — שהדבר תלוי בנושא הענין: אם זה ענין של כיבוש — אזי "איש דרכו לכבוש ואין אשה דרכה לכבוש"; ואם זה ענין ששייך לבית — אזי אדרבה: דבורה היא "עקרת הבית", וברק בן אבינועם בא לאח"ז ובתור טפל.

ובצירוף שניהם ביחד כובשים את ה"מדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב", וכפי שהי' ביצי"מ, שידעו שהולכים למדבר, כמ"ש¹²² "זכרתי לך חסד נעורייך גו' לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה", ואעפ"כ נאמר⁹⁰ "ובני ישראל יוצאים ביד רמה", וכפי' התרגום: "בריש גלי", ולאחרי זה — "אז ישיר משה ובני ישראל", ותיכף לאח"ז "מרים" .. (ו) כל הנשים אחרי" — הנה "כימי צאתך מארץ מצרים" בימים ההם, כך "אראנו נפלאות"¹²³ בזמן הזה, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, "ושמחת עולם על ראשם"¹²⁴.

* * *

כג. רגיל גם לסיים מסכת ביום ההילולא, אף כי בלי-נדר.

ובהמשך להמדובר במאמר¹²⁵ בענין "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", שזוהו ענין הדירה לו ית', והרי "אחת העבודות שהי' במקדש הוא ענין עבודת הקרבנות" (כלשון המאמר של בעל ההילולא ליום ההילולא¹²⁶) — ייערך הסיום על מסכת מדות.

ולהעיר, שמסכת מדות היא מהמסכתות שאין רגילים ללמדן, שלכן הם בבחינת "מת מצוה" (כהלשון בספר חסידים¹²⁷), ולכן מצוה מיוחדת ללמוד דוקא מסכת זו, ועאכו"כ לערוך עלי' סיום, שזוהו דבר בלתי רגיל כלל, ובפרט שזוהי מסכת שאין עלי' גמרא, וצריך לחפש אודותה במפרשי המשנה, או במסכתות אחרות שבגמרא שבהם הובאו ענינים ממסכת מדות. ובפרט שנוסף על כל ענינים אלו, כותב הרמב"ם בהקדמתו לפירוש

(121) בראשית ו, ג. (122) ירמי' ב, ב. וראה פרש"י בא יב, לט. (123) מיכה ז, טו. (124) ישעי' לה, יו"ד. נא, יא. (125) לעיל ע' ... ואילך. (126) ד"ה באתי לגני ה'שית" רפ"ב (סה"מ תשי" ס"ע 112). (127) סרס"א. ובהוצאות מק"נ — סתקפ"ח.

המשניות בנוגע למסכתות תמיד ומדות: "הניח אותה (מסכת תמיד) באחרונה (בסוף סדר קדשים), בשביל שאין בה דבור לא על דרך חכמה, ולא על איסור ועל היתר, אלא ספור, שהוא אומר היאך היו מקריבין התמיד, כדי לעשות כן תמיד; והביא אחר תמיד מדות, ואין בו ענין אחר אלא ספור, שהוא זוכר מדת המקדש וצורתו ובנינו וכל ענינו, והתועלת שיש בהענין ההוא, כי כשיבנה במהרה בימינו יש לשמור ולעשות התבנית ההוא. מפני שהוא ברוח הקודש, כמו שאמר¹²⁸ הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל".

[ועפ"ז יש לבאר בדרך אגב מ"ש רבינו הזקן בלקו"ת¹²⁹ אודות רשב"י, ש"בכל פרק מפרקי המסכתות שבש"ס נזכר ר"ש", דלכאורה יש להקשות מזה שלא נזכר בכל פרק ממסכתות תמיד ומדות — דכיון שמסכתות תמיד ומדות אין בהם לא דינים ולא איסור והיתר כו', אין זה שייך למעלת רשב"י בנוגע לפלפולים (קושיות ופירוקים) שבתושבע"פ שאודותה מדבר רבינו הזקן¹³⁰].

וכבר האריך בזה התויו"ט, שמביא את דברי הרמב"ם, ושואל: הרי "הבנין של עתיד יש בו שינויים, ולא ישו עם בנין בית שני, וכמו שיראה המעיין במשנה (במסכת מדות) ובספר יחזקאל",

[ולמעשה, שבנוגע למסכת מדות גופא יש ב' דעות — אם זה בנין הורדוס, או הבנין שלפנ"ז¹³¹, שלדעת כמה ראשונים ואחרונים היו ביניהם כו"כ שינויים],

ומבאר בזה, שיש ענינים שיתחדשו וישתנו בבנין העתיד שביחזקאל, אבל יהיו גם כו"כ ענינים שיבנו אותם כפי שכתוב במסכת מדות.

ונוסף על התירוץ של התויו"ט (שלהיותו גדול בישראל וכו' וכו', הן בנגלה והן בנסתר, בסודות התורה, כידוע ומפורסם, בודאי אינו צריך "הסכמה") — ישנו תירוץ של א' האחרונים¹³² שנתקבל יותר, שמצינו במדרש¹³³ שבימי ר' יהושע בן חנני' ניתן רשיון ממלכות רומי לבנות את ביהמ"ק, וכבר התחילו לבנותו, ובמילא, כדי לדעת איך לבנותו, הוצרכו לידע פרטי הענינים שנתבארו במסכת מדות; אבל עכשיו מדובר אודות סיום המסכת.

128 דברי הימים א כח, יט.
129 אחרי כח, א. וראה גם תו"מ ח"ג ע' המקדש. שער המדות. ועוד.
74, ובהנסמן בהערה 24 שם.
130 ראה גם מכתב — ח' תמוז תש"ט שנסמן בהערה הקודמת.
131 ראה עזרת כהנים ח"א — מבוא המדרש. שער המדות. ועוד.
132 ראה מנ"ח מצוה צה. הובא בלקו"ש ח"א ע' 185 הערה 42. חכ"ז ע' 204 הערה 95.
133 ב"ר ספס"ד.

ועדיין נשאלת השאלה מדברי הגמרא במסכת יבמות³³: "גר שבא להתגייר בזמן הזה, אומרים לו (לכל לראש, עוד לפני שמדברים עמו על ענינים נוספים) .. אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דוויים דחופים סחופים וכו'" — וכיון ש"תורת אמת" מצווה לומר זאת לגוי, בודאי אין זה שקר ח"ו, כך, שע"פ תורת אמת בני" הם "דוויים דחופים סחופים וכו'", בגלל שנמצאים בעולם הזה!

ואעפ"כ אומרים שזהו עולם שנקרא "גני", כדי שתהי' העבודה בשמחה (כנ"ל) — ולכאורה הרי זה דבר והיפוכו: איך יכולים להיות בשמחה, בה בשעה שתורת אמת אומרת ש"שישראל בזמן הזה דוויים דחופים סחופים וכו"?!?

והביאור בזה — כאמור לעיל — שיהודי לוקח את הענינים הטובים, רוחניים וקדושים שבגשמיות גופא — ה"רוחניות" שבגשמיות, ואילו העובדה שיש אצלו ענין שבו הוא דווי וסחוף כו', אינה בערך לענין שבו יש לו תענוג ושמחה.

ולאידך גיסא, הענינים שמביאים שמחה אצל בני", אינם שייכים לגוי; הוא לא יכול "ליקח" אותם, ואינם נקלטים אצלו, וגם אם יתנו לו אותם — הרי זה ישאר אצלו ענין בפ"ע, ולא ענין שיש לו בו הנאה אמיתית (אף שיוכל להעמיד פנים וכו'); הוא יכול לקחת רק את אותם ענינים שביחס אליהם בני" הם "דוויים דחופים סחופים וכו"'.
וכאמור לעיל הדוגמא לזה — לאדם שהרויח אלף אלפים וריבוא רבבות דינרי זהב, ואיבד פרוטה אחת של נחושת, שאין שום מקום בשכל שיזכירו לו זאת; אבל מי שאין לו השגה ואינו יודע מהו זהב, אלא יודע רק אודות נחושת — הרי הרויח של אלף אלפים וריבוא רבבות דנרי זהב אינו מגיע אליו, ורואה רק פרוטה של נחושת שנאבדה!

כט. ובפרטיות יותר:

גוי, כל זמן שלא נתגייר כהלכה — יש לו שייכות לעניני העולם, ו"מפרנסים עניי נכרים עם עניי ישראל"¹⁵⁶, ובין כל המצוות נצטווה יהודי להשתדל שהגוי יקיים שבע מצוות בני-נח עם כל הסניפים שלהם — שמזה גופא מוכח שהגוי נחשב ל"מציאות", ויהודי צריך להשתדל בטובתו; אבל במה דברים אמורים? — רק בנוגע לשבע מצוות דילי', משא"כ בנוגע לשאר המצוות, שאינם שייכים אליו.

ולא עוד אלא שגם שבע המצוות כפי שהם אצל יהודי, הרי הם בגדר אחר מכמו שהם אצל גוי¹⁵⁷:

157 ראה גם לקו"ש ח"ל ע' 212. וש"נ.

156 גיטין סא, א.

בסידור שער ל"ג בעומר¹⁵¹), וכפשוטו הענין גם ע"פ נגלה דתורה, שביום ההסתלקות מתחיל הדין וחשבון על כל הימים שבמשך ימי חיותו בעלמא דין (כמבואר בכ"מ גם בספרי נגלה), הרי מובן שבתורה של היום הוא באה לידי ביטוי הנקודה הפנימית של עבודתו אשר עבד בה במשך כל ימי חייו — החל מהתחלת ושם התורה: "באתי לגני".

וכמדובר ומבואר לעיל בארוכה שמדובר אודות עוה"ז הגשמי והחומרי,

— שבו הוא מקום העבודה של בני", שהרי התורה "לא בשמים היא"¹⁵², אלא דוקא למטה הארץ, במקום שהי' ענין של חטא ועון שסילק את השכינה מלמטה למעלה, ודוקא בו נעשית העבודה דאתכפיא ואתהפכא, כדי להוריד את השכינה, ולעשות מקום משכן ומנוחה, "דירה", לו ית' בתחתונים —

ועולם זה נקרא [לא כמו בלשון הקבלה (כמ"ש בע"ח והובא בתניא³⁶)] "עולם הקליפות .. והרשעים גוברים בו", אלא [בשם "גן",

והרי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו"⁶⁴, ש"גן" הוא "פרדס", וכפי שמצינו בגמרא¹⁵³ על הפסוק¹⁵⁴ "ויטע אשל", שא' הפירושים הוא שנטע פרדס, וכמובן בפשטות שאינו בדומה היוקר שבשדה כפשוטה, "שדה הלבן" ("ארץ ממנה יצא לחם"¹⁵⁵), ליוקר שב"שדה האילן", כרם ופרדס, שזהו מקום נעלה ביותר למנוחה וכו',

ובזה גופא — לא רק "גן" של איזה אדם שיהי', אלא "גן" של אדם העליון, כפי שהקב"ה אומר על עצמו: " (באתי) לגני".

וזוהי הוראה מוכרחת להצלחה בעבודת ה' — כדי שלא ליפול ביאוש, ויתירה מזה — כדי שתהי' העבודה כדבעי, כמ"ש⁴⁰ "עבדו את ה' בשמחה", אע"פ ש"השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה (שמחה של מצוה) .. עבודה גדולה היא" (כלשון הרמב"ם בסוף הלכות לולב), שפירושה בפשטות שזוהי עבודה קשה, ומביא רא' מדוד המלך, ואעפ"כ הרי זו רא' שכך צריך להתנהג כל אחד מישראל.

כח. אך לכאורה קשה: היתכן לומר על עולם הזה, "עולם הקליפות .. והרשעים גוברים בו" — שזהו "פרדס" של הקב"ה?!

ונתבאר בזה, שכאשר יהודי מתבונן בו, אזי יכול למצוא את הטוב שישנו בעולם.

151) דש, סע"ב ואילך.

152) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

153) סוטה יו"ד, סע"א. הובא בפרש"י

עה"פ.

154) וירא כא, לג.

155) איוב כח, ה.

כד. הביאור בסיום המסכת: "לשכת הגזית שם היתה¹³⁴ סנהדרי גדולה של ישראל יושבת¹³⁵ ודנה את הכהונה¹³⁶, וכהן .. שלא נמצא בו פסול, לובש לבנים ומתעטף לבנים ומשמש עם אחיו הכהנים, ויום טוב היו עושים שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן הכהן, וכך היו אומרים, ברוך המקום ברוך הוא שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן, וברוך הוא שבחר באהרן ובניו לעמוד לשרת לפני ה' בבית קדשי הקדשים",

— שהחילוק בשינוי הנוסחאות במשנה, אם גורסים גם את הסיום "ברוך הוא שבחר באהרן ובניו לעמוד לשרת לפני ה' בבית קדשי הקדשים", או שהסיום הוא רק "ברוך .. שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן", תלוי בפלוגתת הרמב"ם והרמב"ן אם הכוונה והחפץ במשכן הוא מנוחת השכינה¹³⁷, שעיקרו "בבית קדשי הקדשים", או שעיקר המכוון הוא "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות"¹³⁸, שעבודה זו היא במקדש כולו (ובזה תלוי גם החילוק בנוגע לכלים, אם הם "מחלקי המקדש", כיון שעל ידם נעשה "מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות" (כולל הדלקת הנרות ועריכת לחם הפנים וכו'¹³⁹), או שהם ענין בפני עצמו) —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹⁴⁰ בלקו"ש חי"א ע' 119 ואילך.

והביאור בהתחלת המסכת: "בשלשה מקומות הכהנים שומרים בית המקדש וכו'" — דלכאורה כבר נאמר לפני" במסכת תמיד, ולמה נשנה במסכת מדות¹⁴¹ — כיון שבמצות שמירת המקדש יש ב' ענינים: (א) ענין

עשיית כלי המקדש. ועפ"ז תתורץ גם תמיהה גדולה ביותר בנוגע ליאשיהו שנטל את הארון וגזזו בו, דלכאורה, אף שרצה להבטיח שבזמן החורבן לא יטלוהו לבבל, הרי החורבן הי' עשרות שנים לאח"ז, ואיך אפשר בינתיים להוציא כלי שהוא חלק מביהמ"ק? — ומזה גופא מוכח שהארון אינו חלק מביהמ"ק (ראה בארוכה תר"מ חל"ז ע' 221 ואילך. וש"נ).

140) בשילוב שיחת ט"ו בשבט שנה זו. 141) ושאינו מסכת עדיות, שרובה ממשניות שנוכרו בשאר מסכתות הש"ס — שכל ענינה של מסכתא זו "לזכור בה כל ההלכות שהעידו עליהן אנשים ברורים נאמנים ושעדותם ראוי לסמוך עליה", כמ"ש הרמב"ם (בהקדמתו לפירוש המשניות), ולכן נקראת "בחירתא", לפי שכל דבריהם העידו מפי הגדולים והלכה כמותן" (קידושין נד, סע"ב ובפרש"י. וש"נ).

134) שהרי צריך לבאר "מה היתה משמשת" (כלשון המשנה (פ"ה מ"ד) בנוגע לא' הלשכות).

135) "בצד החול שבה, לפי שלשכת הגזית היתה חצי בקודש וחצי בחול כו'" (פי' הרע"ב). וכיון שחצי בקודש, נכללת ב"מדות" של ביהמ"ק.

136) "ובודקין הכהנים ביוחסין ובמומין" (רמב"ם הל' ביאת המקדש ספ"ו).

137) רמב"ן ר"פ תרומה.

138) רמב"ם ריש הל' בית הבחירה.

139) מלבד הארון, שאין בו ענין של עבודה* שיהי' נכלל ב"קרבנות". ולכן לא ביאר הרמב"ם דיני עשיית הארון, כמו שביאר דיני

(* בנוגע לכפורת — ראה לקו"ש שבפנים הערה 49.

בעבודת הכהנים — במסכת תמיד, (ב) ענין במקדש עצמו — במסכת מדות; ותלוי בטעם מצות השמירה, אם היא מצד כבוד (פרט במקדש), או כדי שלא יכנס זר וכיו"ב (פרט בחיוב הכהנים) — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹⁴² בלקו"ש ח"ג ע' 57 ואילך.

כה. והקשר שבין התחלת וסיום המסכת — שהם שני הקצוות של תחילת ותכלית הקדושה:

התחלת המסכת היא בענין שמירת המקדש, שהיתה גם בהר הבית שהוא מחוץ לעזרה — שזוהו ענין היוצא מן הכלל, שהרי בדרך כלל לא מצינו עבודה שהיא מחוץ לעזרה, מלבד ענין השמירה.

והענין בזה — שלמרות שמסכת מדות צריכה לדבר אודות המדות של ביהמ"ק, נזכרו בה גם המדות של הר הבית: "הר הבית הי' חמש מאות אמה על חמש מאות אמה"¹⁴³. ולכאורה אפשר לומר שזוהו רק בתור הקדמה, כדי לידע היכן היו העזרה וההיכל וכו'. אבל, מצד ענין השמירה, שזוהו ענין של כבוד ביהמ"ק, נכלל בזה גם חלק השמירה שהי' על הר הבית, מחוץ לעזרה.

ועוד זאת, שגם השמירה על שערי העזרה היתה מחוץ לעזרה, שהרי בעזרה אי אפשר לישב כו' (כדברי הגמרא במסכת תמיד¹⁴⁴).

ולאחרי שהמסכת מתחילה עם ענין השמירה שהוא מחוץ לעזרה — מסיימת המסכת בענין שהוא תכלית הקדושה: "בית קדשי הקדשים".

כו. ויש להוסיף בהמשך להאמור לעיל אודות הפלוגתא של הרמב"ם והרמב"ן בנוגע לענינו של ביהמ"ק — בקשר להמבואר במאמר¹²⁶ ש"אחת העבודות שהי' במקדש הוא ענין עבודת הקרבנות", שמדגיש את ענין העבודה דוקא:

גם לשיטת הרמב"ן שעיקר ענינו של ביהמ"ק הוא השראת השכינה — הרי המצוה אינה "ושכנתי בתוכם", שזוהו ענין שנעשה מעצמו, ע"י הקב"ה, ואילו המצוה (ציווי לבניי שהם צריכים לעשות) היא — לבנות את המשכן וביהמ"ק, היינו, להכין את המקום שיהי' קודש קדשים ע"י השראת השכינה.

ועאכנו"כ לדעת הרמב"ם — שבדאי סובר גם הוא שקודש הקדשים הי' המקום המקודש ביותר (כמפורש במשנה¹⁴⁵), אבל המצוה היא "לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות", ע"י עבודת הכהנים.

142) בשילוב שיחות ט"ו בשבט וש"פ (144) כו, א. משפטים שנה זו. (145) מדות רפ"ב.

וכללות הענין בזה — כמבואר במאמר ההילולא? באתי לגני מיד בפרק הראשון ש"תכלית הכוונה בבריאת והתהוות העולמות דנתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, שיהי' גילוי אלקות למטה ע"י עבודת האדם ע"י אתכפיא ואתהפכא, דנשמה תרד למטה כו' ובכ"ז תפעול וכו'" — ירידה צורך עלי', שזוהי העלי' מלמטה למעלה, ואח"כ נעשה בדרך ממילא מלמעלה הענין ד"ושכנתי בתוכם".

המשך השיחה — שהשראת השכינה מלמעלה הו"ע נעלה יותר שלא בערך לגבי עבודת המטה, אבל אעפ"כ, דוקא בעבודת המטה ישנו העילוי ש"אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבין של חבירו"¹⁴⁶; והלשיטתי' בנוגע לבנין ביהמ"ק השלישי, אם יהי' בידי שמים¹⁴⁷, או כדברי הרמב"ם שמשח יבנה ביהמ"ק — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 185 ואילך.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

והעיקר — שיהי' כן בנוגע לפועל, הן לדעה זו והן להדעה השני', ע"י מעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות, שהעבודה היא באופן שמתוך המצור והשבוי פועל יהודי בעצמו הענין דאתכפיא ואתהפכא, ומכין את העולם שיהי' מוכשר להיות "גן" ו"פרדס" של הקב"ה (כמדובר לעיל).

ועי"ז יקויים היעוד "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר"¹⁴⁸, ובאופן ש"אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם"¹⁴⁹ — בקרוב ממש, ולמטה מעשרה טפחים, ובחסד וברחמים, "ושמחת עולם על ראשם"¹²⁴.

* * *

כו. דובר לעיל בנוגע להוראה של בעל ההילולא שבאה לידי ביטוי ע"י תורתו (ככל ההוראות של נשיא בישראל), ובפרט התורה הקשורה עם יום ההילולא וההסתלקות — דכיון שביום ההוא עולה "כל עבודתו אשר עבד בה" (כמ"ש רבינו הזקן באגה"ק¹⁵⁰, וכמבואר בארוכה גם

146) ב"מ לח, א. — וכיון שזוהו פס"ד בתורה (בנוגע לדיני פקדון), הרי זה סימן שע"פ תורת אמת כן הוא, שאכן יש מעלה יתירה ב"קב שלו" גם בנוגע ל"תשעה קבין של חבירו" זה הקב"ה (ראה פרש"י ד"ה דעלך — שבת לא, א) — ע"ד שמצינו בנוגע לאהבת ה' ואהבת ישראל מי קודם למי, שמצד זה שאוהב מה שהאוהב אוהב, הנה הענין ד"ואהבת לרעך כמוך" (שהוא "כלל גדול בתורה") כולל גם את הענין ד"ואהבת את ה' אלקיך" (ואתחנן ו, ה), ונעלה יותר ממנו, כביכול (ראה "היום יום" כח ניסן). 147) ולכן יהי' בית נצחי, דלא כביהמ"ק הראשון ושני שלא נתקיימו, כיון שהיו מעשה ידי אדם. 148) ישעי' מ, ה. 149) יואל ג, א. 150) סו"ך כ"ח.